

Sampo Seppänen

11.5.2025

Ympäristövaliokunta
Eduskunta
YmV@eduskunta.fi

Asia: VNS 3/2026 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027-2030

Energiateollisuus ry:n lausunto

Energiateollisuus ry kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Maailman energiamarkkinoilla on jälleen nähty voimakasta heilahtelua Iranin tapahtumien myötä. Suomessa on monipuolinen ja lähes fossiilivapaa sähkö- ja kaukolämpöjärjestelmä, joka tarjoaa kuluttajille ja teollisuudelle kohtuuhintaista energiaa vaimentaen selvästi Iranin konfliktin suoria vaikutuksia talouteemme. Järjestelmää on rakennettu markkinaehtoisesti ja sähkö- ja kaukolämpöjärjestelmä tukevat toisiaan. Puhtaan ja toimitusvarman sähkön tuotantoa on mahdollista lisätä merkittävästi, mikä tarjoaa Suomelle erinomaiset edellytykset parantaa talouden kasvua sekä lisätä verotuloja ja hyvinvointia.

Energiajärjestelmän kehittämisen ja toimintavarmuuden kannalta on keskeistä, että investointiympäristö pysyy vakaana ja ennustettavana, eikä sitä tule horjuttaa veronkorotuksin tai huolimattomalla tukipolitiikalla. Markkinaehtoiset investoinnit puhtaaseen energiaan tulee turvata.

Näkemyksemme mukaan valtioneuvoston selonteossa julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027-2030 on monia oikean suuntaisia linjauksia, mutta se sisältää myös energiajärjestelmän toimivuuden ja investointiympäristön näkökulmasta merkittäviä huolia, joihin tulee kiinnittää huomiota.

Julkisen talouden suunnitelman keskeiset huomiot energiajärjestelmän ja puhtaan siirtymän näkökulmasta

Positiivista näkymää luovat seuraavat linjaukset:

Suurten puhtaan siirtymän investointien verohyvitystä jatketaan. EU:n valtiontukien löysennyksiä jatkettiin viime kesänä ja tukia saa jakaa väljemmällä otteella aina vuoteen 2030 loppuun asti. Investoinneista käydään äärimmäisen kovaa kilpailua eri maiden kesken.

- Verohyvityksen jatko on tervetullut vastaus tukikilpailun jatkumiseen EU:n sisällä. Vuoden 2025 kesän valtiontukisäännösten muutosten myötä sitä pystytään kohdentamaan myös paremmin biogeenisen hiilidioksidin talteenottoon ja vetytalouden rakentamiseen, jotka tulee huomioida tukimekanismin käyttöönotossa.

Yhteisöverokantaa lasketaan 2 prosenttiyksiköllä 18 prosenttiin vuoden 2027 alusta. Alentaminen lisää Suomen houkuttelevuutta investointikohteena ja parantaa siten edellytyksiä puhtaan siirtymän hankkeiden toteuttamiselle tiukassa globaalissa kilpailutilanteessa.

- Yhdessä investointien verohyvityksen kanssa yhteisöveron vähentäminen luo hyvän pohjan investointien edistämiseksi.

Suunnitelmassa on huomioitu korkovähennysrajoituksen poikkeus huoltovarmuuskriittisille infrastruktuurihankkeille. Suurten energiainvestointien kustannuksia kasvattaa korkovähennysoikeuden rajoitukset erityisesti ns. Mankala-yhtiöissä, jotka eivät yhtiömuotonsa vuoksi pysty hyödyntämään nykyisiä korkovähennysmahdollisuuksia.

- Korkovähennysoikeus tulee saattaa voimaan mahdollisimman pikaisesti suurille energiainvestoinneille.

Julkisen talouden suunnitelman ja kehysriihen päätöksien merkittävät riskitekijät ja huolet:

Energiaremontit eivät saa syrjiä kaukolämpöjärjestelmää

Hallitus päätti kehysriihessä 2026 vauhdittaa rakennusalan nousua mm. määräaikaikaisella asuinrakennusten energia-avustuksella, jolla voidaan toteuttaa asuinrakennusten energiatehokkuutta parantavia toimia (110 MEUR). Toimenpide on sinänsä ymmärrettävä rakennussektorin pitkäaikaisen heikon suhdanteen keskellä.

- Tietojemme mukaan valmistelun pohjaksi otetaan aikaisemmin (2020-2023) käytössä ollut asuinrakennusten energia-avustus, jossa oli merkittäviä rakenteellisia ongelmia, ja se ohjasi selkeästi irtautumaan kaukolämmöstä. Tätä virhettä ei saa tehdä nyt suunnitellussa avustuksessa.

Tuessa on huomioitava koko energiajärjestelmän toimivuus ja se ei saa olla kaukolämpöä syrjivää. Suomen kaukolämpö on erittäin vähäpäästöistä ja mahdollistaa hukkalämmön, uusiutuvien energialähteiden, lämpöpumppujen ja sähkökattiloiden tehokkaan hyödyntämisen keskitetysti. Kaukolämpö on kriittinen osa energiajärjestelmää. Se tukee sähköjärjestelmän tasapainoa huippukulutustilanteissa, kun taas sähköpohjaisten ja joustamattomien kiinteistökohtaisten lämmitysratkaisujen yleistymisen kiristää sähkötehoilannetta entisestään talven kylmimpinä päivinä.

Keskeinen ongelma energia-avustuksen myöntämisen arvioinnissa oli, että myöntämisen perusteena käytettiin rakennuksen alkuperäistä rakentamisajankohtaa vastaavaa energiatehokkuustasoa ja lämmitystapaa. Tämä asetti epäedulliseen asemaan erityisesti kaukolämmitetyt rakennukset, jotka ovat jo aiemmin parantaneet energiatehokkuuttaan siirtymällä fossiilisista polttoaineista kaukolämpöön. Esimerkiksi 1950-luvulla rakennetun talon 1990-luvulla toteutettua öljylämmityksestä kaukolämpöön siirtymistä ei huomioitu lainkaan energiatehokkuuden parantamista arvioitaessa. Jo toteutettu tehty parannus oli ikään kuin käytetty kertaalleen, eikä rakennuksen todellista nykytilaa huomioitu vertailussa. Lisäksi kaukolämmön nopeasti alenevia päästöjä ei olla huomioitu tuen ehdoissa (E-luku) dynaamisesti, joten vanhentuneet kriteerit tuen kertoimissa ovat asettaneet kaukolämmön epäreiluun asemaan.

On myös olennaista todeta, että lämmitysmuodon vaihtaminen ei itsessään paranna rakennuksen energiatehokkuutta. Rakennuksen nettoenergiantarve ei muutu, vaan kyse on energiantuotantotavan vaihtamisesta. Energiatehokkuusavustusten tulisi kohdistua toimenpiteisiin, jotka aidosti vähentävät energiantarvetta, kuten rakennuksen vaipan parantamiseen, ilmanvaihdon ja lämmönjaon tehostamiseen sekä järjestelmien säätöön ja optimointiin.

- Jotta korjausrakentamisavustus tukisi aidosti energiatehokkuutta, ilmastotavoitteita, työllisyyttä ja energiajärjestelmän tasapainoa, sääntelyyn tarvitaan aikaisempaan nähden tarkennuksia. Avustusten tulisi perustua rakennuksen todelliseen ja ajantasaiseen energiatehokkuustasoon. Lämmitysmuodon vaihdot, jotka eivät vähennä rakennuksen energiantarvetta, tulisi rajata tuen ulkopuolelle. Lisäksi kaukolämmön vähäpäästöisyys ja järjestelmätason hyödyt on huomioitava paremmin joko energiamuotokertoimissa tai erillisillä tukimekanismeilla, kuten matalalämpöiseen kaukolämpöön kohdistuvalla avustuksella.

Tukimekanismit tulee kohdistua uuteen teknologiaan

Puhtaan energiantuotannon ja teollisuuden murrosta on edelleen edistettävä.

Energiatukien myöntövaltuuksia on vähennetty lähivuosina merkittävästi. Kansallisen energia- ja ilmastostrategiassa on kirjaus: ”Teollisuus- ja energiapoliittisesti merkittävälle energiaan liittyville suurille demonstraatiohankkeille varataan erillinen yhteensä 200 miljoonan euron myöntövaltuus energiatukeen vuosille 2026–2029 (50 milj. EUR/ vuosi).” Vuodelle 2026 rahoitusta on kanavoitu lähes 50 miljoonaa euroa, mutta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030 ei rahoituksesta ole viitteitä. TEM:in myöntämistä energiatuen isoista hankkeista 99 % on suuntautunut vuosina 2018–2023 uuden teknologian hankkeisiin.

- Uusien energiatukien myöntövaltuudet laskevat huomattavasti aikaisempiin vuosiin verrattuna. Näkemyksemme mukaan kilpailuilla markkinoilla kehittyneille tuotantomuodoille ei tarvita tukia, mutta T&K-panostuksien lisäksi uuden teknologian kaupallistamiselle ja demonstraatiohankkeille on tärkeä kohdentaa määrärahoja.

Kehyksessä viitataan tukimalliin, jolla varmistetaan riittävä energian saatavuus ja toimitusvarmuus myös talvella. Tällä tuella mahdollistetaan mm. biokaasukäyttöisten kaasuturbiinien rakentaminen ja bioenergiaa käyttävien CHP-laitosten käytön jatkuminen pidempään.

- On tärkeä tiedostaa, että tukimekanismien käyttöönotolla voi olla merkittäviä negatiivisia vaikutuksia markkinoille, ja ne tulevat usein kalliiksi. Energiajärjestelmän kehittämisen ja toimintavarmuuden kannalta on keskeistä, että investointiympäristö pysyy vakaana ja ennustettavana, eikä sitä tule horjuttaa veronkorotuksin tai huolimattomalla tukipolitiikalla. Tuet uudelle teknologialle on usein perusteltuja, mutta markkinaehtoiset investoinnit tulee turvata myös jatkossa.

Valtion hallinnon toimintamenojen leikkaukset eivät saa hidastaa puhdasta siirtymää

Investointien esteenä tai haasteena on usein luvituksen sujuvuus, jota hallitus on pyrkinyt sujuvoittamaan. Näin vauhditetaan ja edistetään tarvittavan puhtaan siirtymän investointeja ja parannetaan yritysten mahdollisuuksia tuottaa talouskasvua sekä hyvinvointia Suomeen.

- Luvituksen resurssoinnin riittävydestä on ensiarvoisen tärkeää pitää kiinni, kun valtionhallinnon toimintamenoihin muutoin kohdistuu vähennyspainetta.

Energia- ja ilmastopolitiikassa tullaan lähivuosina käsittelemään ja toimeenpanemaan merkittävä määrä EU:n ja hallitusohjelman mukaista lainsäädäntöä ja selvityksiä. Laadukkaaseen lainsäädäntötyöhön vaikutusarvioineen sekä käytännön toteutukseen neuvontoineen tarvitaan tarvittavat henkilöstöresurssit. TEM:in hallinnonalalla toimintamenoja tullaan vähentämään vuosina 2027–2030. Tämä luo riskin, että puhtaan siirtymän lainsäädäntöprosesseihin, EU-vaikuttamiseen ja käytännön jouhevaan toteuttamiseen ei ole riittäviä resursseja.

- Energiateollisuus on huolissaan TEM:in hallinnonalaan kohdistuvista leikkauksista, etenkin jos ne kohdistuvat energiamurrokseen ja puhtaaseen siirtymään sekä niiden investointeihin liittyviin osastoihin.

Datakeskusten verotuesta investointeihin kannustava

Julkisen talouden suunnitelmassa mainitaan uudesta sähköverotuesta palvelinkeskuksille. Hallitus on myös aiemmin todennut toteuttavansa niille datakeskuksille veronpalautustuen, jotka hyödyntävät tuottamaansa hukkalämpöä tai yltävät energiatehokkuudessa parempaan tasoon.

- Ennustettavuus on investointien keskeinen edellytys. Tuki tulee toteuttaa siten, että tuen kriteerit täyttävillä yrityksillä on selkeä ja ennakoitava tieto tukiprosentin suuruudesta koko tukijakson ajan.

Datakeskuksien käyttämästä sähköstä pystytään hyödyntämään merkittävä osa lämpönä ja niistä on tulossa entistä merkittävämpi puhtaan kaukolämmön tuottaja. Paikallisesti datakeskuksen lämpö on usein merkittävässä roolissa, kun fossiilisia polttoaineita ja polttamista ylipäätään korvataan uusilla ja kohtuuhintaisilla lämmönlähteillä. Datakeskusten sähköveron korotuksen myötä on selvä vaara, että nämä hankkeet menetetään. Toimijoiden näkökulmasta on kohtuutonta, että sähköveronkorotus on tulossa heinäkuun alussa, mutta tuen määrästä ja tarkemmista kriteereistä ei ole vielä tietoa.

Ystävällisin terveisin

Energiateollisuus ry
Sampo Seppänen
Asiantuntija
sampo.seppanen@energia.fi
(+358503407716)